

Воробей В.С.

*Студент 2 курсу другого магістерського рівня, 465 навчальна група
Академія Державної пенітенціарної служби*

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший викладач
кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права
Академії державної пенітенціарної служби м. Чернігів

*Олійник Владислав Станіславович
м. Чернігів*

КОНСТИТУЦІЙНО – ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Останнім часом у світі, а в тому числі в Україні, відбуваються істотні зміни, які призводять до напружених політичних, економічних, соціальних відносин. Тому гостро постає проблема формування громадянського суспільства. Адже воно є показником: стабільних суспільних відносин всередині країни; захищеності громадян від порушення прав з боку органів державної влади та їх свавілля; свободи та соціальної справедливості, до якої прагне український народ з часів виходу з – під влади Російської імперії.

Ще з часів античності питання становлення та розвитку громадянського суспільства не аби як хвилювало філософів. Незважаючи на багатовікову історію поняття, його чіткого визначення не існує досі. На сьогодні, більшість українських правознавців сходяться на думці, що під громадянським суспільством слід розуміти недержавне суспільство, яке характеризується економічними, політичними, правовими та культурними відносинами між людьми[1, с. 171].

Основою громадянського суспільства є його інститути, які забезпечують зв'язок між державою і суспільством, пропонують програми розвитку держави, здійснюють контроль за діяльністю органів державної влади[2, С. 50 - 54]. До інститутів громадянського суспільства в Україні відносять політичні партії, громадські організації, засоби масової інформації, церкву і т. п. Інститути громадянського суспільства перестали розглядатися як філософська категорія з прийняттям 5 листопада 2008 року Кабінетом Міністрів України Постанови № 976 «Порядок сприяння проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади».

Становлення та розвиток громадянського суспільства в Україні завжди відбувалися в складних умовах, як приклад: тривалий час Україна була в складі інших держав, що нанесло свій відбиток при формуванні ідеї громадянського суспільства; географічне положення України (мається на увазі вплив двох різних культур: східної і західної). Намагаючись відповідати вимогам Європейського Союзу, українська влада будуючи політику держави забуває про національну ідею, етнокультурні цінності, самоідентифікацію. Наслідком такої гонитви за європейськими стандартами є розкол України на схід і захід; слаборозвинена теоретична база вивчення проблеми. Проголосивши Україну незалежною державою, проблема розвитку громадянського суспільства піддалася теоретичному опрацюванню. Проте як і завжди між теорією і практикою є багато нюансів: для того, щоб впливати на органи державної

влади і контролювати процес прийняття політичних рішень необхідна нормативна база, яка б урегульовувала питання доступу громадськості до державної влади.

Форми участі громадян в управлінні державою закріплені у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».

Конституція України гарантує право громадян на свободу об'єднання, нікого не можна примусити вступити в таке об'єднання. Органи виконавчої влади зобов'язані не втручатися в їх діяльність, за винятками зазначеними законодавством. Основний Закон є основою для створення та функціонування громадянського суспільства в Україні, однак прийнятий у 1996 році він втратив, у зв'язку зі стрімким розвитком суспільства, свою актуальність, та як наслідок, не містить чіткого підходу щодо співвідношення громадянського суспільства з державою. Тому, пропоную внести певні корективи до Конституції та інших актів, які б на законодавчому рівні закріпили такі ідеї: громадянське суспільство потрібно розглядати як партнера для держави. Разом можна стати на шлях відродження української держави та євроінтеграції; громадянське суспільство не ставить перед собою мету обмеження влади держави, його метою є підтримка правопорядку, збереження суверенітету, захист прав громадян.

Прийняття нового спеціального закону у якому було б закріплено поняття громадянського суспільства, його функції, взаємодію з органами державної влади, може чітко сформулювати ідею згідно якої громадянське суспільство і держава є партнерами та працюють на благо населення України та розквіт держави.

Для успішного розвитку громадянського суспільства у 2012 році було видано указ Президента України «Про стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства України та першочергові заходи щодо її реалізації» (втрачає чинності внаслідок прийняття 26.02.2016 р. «Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки»). Помітний вплив здійснив прийнятий у 2013 році Закон України «Про громадські об'єднання» (далі – Закон), який отримав позитивну оцінку як від українських, так і зарубіжних експертів. Була проведена просвітницька робота, реалізовано проект «Зміцнення потенціалу органів державної влади та організацій громадянського суспільства України» в рамках реалізації Закону, проведено 9 міжрегіональних семінарів для громадських організацій та IV міжнародну науково – практичну конференцію «Розвиток громадянського суспільства: духовність і право». Безперечно, всі ці дії сприяли позитивним змінам у думках та переконаннях громадян про те, що діяльність громадських організацій може бути ефективною за рахунок залучення широкого кола учасників та міжнародних представників. Однак події листопада 2013 року – початку 2014 року ознаменувалися припиненням діалогу влади з народом, що призвело до масових страйків, а порушення правоохоронними органами прав та свобод людей - до повної зневіри громадян у побудову громадянського суспільства[3, с. 61].

Пропоную виділити такі способи забезпечення функціонування громадянського суспільства: побудова дійсно демократичної держави, де

діяльність механізму держави відбувається за участі широких народних мас, а діяльність державних органів широко висвітлюється у засобах масової інформації; наявність середнього класу (якого більшість), який здатний думати, відстоювати інтереси і діяти у різних сферах життєдіяльності; відродження приватної власності, яка задовольняє природне право людини на самостійність, незалежність від людей та факторів; спрощення процедури реєстрації громадських організацій, бо як свідчить статистика, громадяни, які прагнуть зареєструвати таку організацію зіштовхуються з великою кількістю паперової роботи та багатьма інстанціями, які треба пройти, щоб зібрати пакет документів; занесення до Єдиного реєстру громадських формувань більш ширшої інформації, що дало б змогу громадським організаціям із схожою метою налагоджувати горизонтальні зв'язки та об'єднуватися для досягнення масштабних цілей; підвищення рівня правової культури, правового виховання; зменшення рівня правового нігілізму у політиків; перезавантаження судової системи – системи захисту порушених прав і свобод громадян; проведення відкритих конкурсів на заняття вакантних посад в органи державної влади, що знизило б рівень «кумівства» та сприяло підвищенню рівня довіри до політиків і органів державної влади в цілому; активний діалог з органами місцевого самоврядування, що дасть змогу врахувати потреби населення; запровадження інституту комунікації, що надасть змогу організовувати консультації з громадськими організаціями.

Список використаних джерел

1. Громадянське суспільство: політичні та соціально – правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна ; Нац. ун – т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2013. – 536 с.
2. Лотюк О. С. Інститути громадянського суспільства в конституційному законодавстві України та зарубіжних країн. *Наше право*. 2014. № 8. С. 50 – 54.
3. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: загальні тенденції, регіональні особливості : аналіт. доп. / В. М. Яблонський (кер. авт. кол.) та ін. – К. : НІСД, 2014. – 78 с.